Taraqqiyot spektri
ILMIY JURNALI
Vol 2 № 6 2026

MUSTAQILLIK YILLARIDA JIZZAX VILOYATI IJTIMOIY-IQTISODIY RIVOJLANISHINING ASOSIY YO‘NALISHLARI (1991–2024 yy.)

Boybekov Anvar Akramovich
Jizzax davlat pedagogika universiteti Tarix yo‘nalishi talabasi

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada mustaqillik yillarida Jizzax viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyoti, iqtisodiyot tarmoqlaridagi tarkibiy o‘zgarishlar, aholi turmush darajasining yuksalishi, ta’lim, sog‘liqni saqlash hamda infratuzilma sohalarida amalga oshirilgan keng ko‘lamli islohotlar ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida 1991–2024-yillarda hududda yuz bergan tub o‘zgarishlar, sanoat va qishloq xo‘jaligidagi yutuqlar asoslab beriladi.

Аннотация: В данной статье научно-теоретически и практически анализируется социально-экономическое развитие Джизакской области в годы независимости, структурные изменения в отраслях экономики, повышение уровня жизни населения, а также реформы в сферах образования, здравоохранения и инфраструктуры. В ходе исследования научно обоснованы преобразования, произошедшие в регионе в 1991–2024 годах.

Abstract: This article examines the socio-economic development of Jizzakh region during the years of independence, structural changes in the branches of the economy, the rising standard of living of the population, and major reforms carried out in education, healthcare and infrastructure. The profound transformations of 1991–2024 are scientifically highlighted, analyzed and substantiated, reflecting the overall regional progress achieved.

Taraqqiyot spektri

Kalit so‘zlar: Jizzax viloyati, mustaqillik, iqtisodiyot, sanoat, qishloq xo‘jaligi, investitsiya, ta’lim, infratuzilma, ijtimoiy rivojlanish.

Ключевые слова: Джизакская область, независимость, экономика, промышленность, сельское хозяйство, инвестиции, образование, инфраструктура, социальное развитие.

Keywords: Jizzakh region, independence, economy, industry, agriculture, investment, education, healthcare, infrastructure, social development.

Kirish

O‘zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishgach, mamlakatning barcha hududlarida bo‘lgani kabi Jizzax viloyatida ham keng ko‘lamli ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar amalga oshirildi. Bozor iqtisodiyotiga bosqichma-bosqich o‘tish, mulkchilik shakllarining diversifikatsiyasi, tadbirkorlikni rivojlantirish hamda xorijiy investitsiyalarni jalb etish jarayonlari viloyat taraqqiyotining asosiy omillariga aylandi. Ushbu maqolada 1991–2024-yillarda hududda ro‘y bergan o‘zgarishlar ilmiy jihatdan yoritiladi.

Asosiy qism

1991–2000-yillarda Jizzax viloyati iqtisodiyoti yangi iqtisodiy tizimga moslashish davrini boshdan kechirdi. Qishloq xo‘jaligida fermer xo‘jaliklari tashkil etilib, yer munosabatlari bosqichma-bosqich takomillashtirildi. Paxta va g‘alla yetishtirish bilan bir qatorda bog‘dorchilik hamda chorvachilik tarmoqlari ham faol rivojlana boshladi.

Viloyat taraqqiyoti bir necha bosqichdan iborat:

Birinchi bosqich — yangi tizimga moslashish. Bozor munosabatlariga o‘tish va mulkni xususiylashtirish jarayonlari boshlandi.

Taraqqiyot spektri

Ikkinchi bosqich — sanoatni modernizatsiya qilish. 2000–2016-yillarda qurilish materiallari, oziq-ovqat va yengil sanoat korxonalari faoliyati kengaydi, kichik biznes qo‘llab-quvvatlandi.

Uchinchi bosqich — maxsus industrial zonaning tashkil etilishi. Xorijiy investitsiyalar ishtirokida zamonaviy ishlab chiqarish korxonalari barpo etildi.

To‘rtinchi bosqich — Yangi O‘zbekiston taraqqiyoti. 2017–2024-yillarda infratuzilma yangilandi, ijtimoiy soha va bunyodkorlik ishlari keng ko‘lamda olib borildi.

Jizzax maxsus industrial zonasining tashkil etilishi hudud iqtisodiyoti rivojida yangi bosqichni boshlab berdi. Mazkur zonada xorijiy sarmoyadorlar ishtirokida zamonaviy korxonalar ishga tushirildi. Bu esa minglab yangi ish o‘rinlarining yaratilishiga va viloyat eksport salohiyatining sezilarli oshishiga xizmat qildi.

Hududni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish doimiy jarayon bo‘lib, u nafaqat iqtisodiy o‘sishni, balki aholi turmush darajasi va farovonligini yuksaltirishni ham o‘z ichiga oladi.

1. Iqtisodiy taraqqiyot bosqichlari: Viloyat iqtisodiyoti mustaqillik yillarida bosqichma-bosqich rivojlandi. Dastlabki bosqichda bozor munosabatlariga o‘tildi, keyinchalik sanoat tarmoqlari modernizatsiya qilindi. Qishloq xo‘jaligida fermerlik harakati kuchaydi, paxta va g‘alladan tashqari bog‘dorchilik, uzumchilik va chorvachilik tarmoqlari rivojlandi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, hudud yalpi mahsuloti yildan-yilga barqaror sur’atlarda o‘sib bordi va mintaqaviy iqtisodiyotda salmoqli o‘rin egalladi.

2. Investitsiyaviy muhitning yaxshilanishi: Jizzax maxsus industrial zonasi va kichik sanoat zonalarining tashkil etilishi xorijiy sarmoyalarni jalb qilishda muhim omil bo‘ldi. Zamonaviy texnologiyalarga asoslangan korxonalar yangi ish o‘rinlari yaratdi va viloyatning eksport salohiyatini sezilarli darajada oshirdi, hududga sarmoya oqimini ta’minladi.

Taraqqiyot spektri

3. Ta’lim sohasidagi islohotlar: Mustaqillik yillarida viloyatda yangi umumta’lim maktablari, maktabgacha ta’lim muassasalari va oliy o‘quv yurtlari faoliyati kengaydi. Jizzax davlat pedagogika universiteti va boshqa ta’lim maskanlari hududning ilmiy-intellektual salohiyatini oshirishda muhim rol o‘ynadi. Yoshlarni zamonaviy bilim va kasb-hunarga yo‘naltirish, ularning ta’lim olish imkoniyatlarini kengaytirish hamda malakali kadrlar tayyorlash davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishiga aylandi.

4. Sog‘liqni saqlash tizimining rivojlanishi: Viloyatda zamonaviy tibbiyot markazlari tashkil etildi, qishloq vrachlik punktlari va oilaviy poliklinikalarning moddiy-texnik bazasi mustahkamlandi. Natijada aholiga ko‘rsatilayotgan tibbiy xizmat sifati va qamrovi sezilarli darajada yaxshilandi, aholi salomatligini muhofaza qilish samaradorligi oshdi.

5. Turizm va bandlik salohiyati: Zomin milliy tabiat bog‘i hamda turistik-rekreatsion zonalarning rivojlantirilishi hududning turistik jozibadorligini oshirdi, yangi ish o‘rinlari va xizmat ko‘rsatish sohasini kengaytirdi.

Xulosa

Mustaqillik yillarida Jizzax viloyati ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotning muhim bosqichlarini bosib o‘tdi. Sanoat, qishloq xo‘jaligi, ta’lim, sog‘liqni saqlash va infratuzilma sohalarida amalga oshirilgan islohotlar hududning iqtisodiy salohiyatini oshirdi. Kelgusida investitsiyalarni keng jalb etish orqali viloyat taraqqiyoti yanada jadallashishi kutilmoqda.

Amaliy tavsiyalar

1. Hududga xorijiy investitsiyalarni jalb etishni yanada faollashtirish.
2. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash.
3. Ta’lim va sog‘liqni saqlash tizimini takomillashtirish.
4. Turizm va xizmat ko‘rsatish sohasini rivojlantirish.
5. Yoshlar va xotin-qizlar bandligini ta’minlashga e’tibor qaratish.

Taraqqiyot spektri

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, 2021.

2. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Toshkent, 2023.

3. Jizzax viloyati statistika boshqarmasi hisobotlari, 2024.

4. Axmedov E. O‘zbekiston iqtisodiy geografiyasi. Toshkent, 2020.

Taraqqiyot spektri